Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 259-274

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22766

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 24.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (28.03.2019)-Referee 2 (22.03.2019)- Referee 3 (02.03.2019)- Referee 4 (02.04.2019)

This article was checked by iThenticate.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ E9 EMİSYON GRUBU KÂĞIT PARALARIN ARKA YÜZLERİNDE YER ALAN TARİHSEL FİĞÜRLERE İLİŞKİN BİLGİ DURUMLARI*

*Canan AKYOL***

ÖZ

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının günümüzde dolaşımda olan E9 Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda matematik, müzik, sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe öğretmen adaylarının bilgi durumları incelenmiştir. Kâğıt paraların kültürü tanıtmaya ve toplumun yapısına yönelik bilgi verme özelliği bulunduğu için, öğretmenlerin kâğıt paralara ilişkin farkındalığının oluşması önemlidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında İzmir ilindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde matematik, müzik, sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe eğitimi anabilim dallarında öğrenimine devam eden 250 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, kâğıt paralara yönelik olarak hazırlanan ölçme aracı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikten yararlanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, matematik öğretmen adaylarının, kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarının, araştırmaya katılan diğer öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. 100 Türk Lirasının arkasında yer alan ve Klasik Türk Müziğinin oluşmasında önemli role sahip olan İtrî'nin, müzik öğretmen adaylarının çoğu tarafından yanlış bilinmesi dikkat çekicidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hiçbirinin Aydın Sayılı'nın çalışma alanı hakkında bilgi sahibi olmadığını belirlenmesi önemli bir sonuçtur. Tarih öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi

* Bu araştırma, II. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu'nda (30 Ekim 2018 - 01 Kasım 2018) sunulan sözlü bildiriden düzenlenerek hazırlanmıştır.

** Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, E-posta: canan.akyol@deu.edu.tr

durumları ise yüksektir. Türkçe öğretmen adaylarının çoğu 200 Türk Lirasının arkasında yer alan Yunus Emre'yi, 10 Türk Lirasının arkasında yer alan Cahit Arf'i ve 50 Türk Lirasının arkasında yer alan Fatma Aliye'yi doğru ifade etmiştir. Genel olarak öğretmen adayları tarafından, 200 Türk Lirasının arkasında Yunus Emre'nin yer aldığı doğru bilinmektedir. Öğretmen adayları tarafından en az bilinen ise 100 Türk Lirasının arkasında yer alan İtrî olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kâğıt Para, Türk Lirası, Öğretmen Adayı, Kültür

PROSPECTIVE TEACHERS' STATE OF KNOWLEDGE RELATED TO THE HISTORICAL CHARACTERS ON THE REVERSE SIDES OF THE E9 EMISSION GROUP TURKISH LIRA BANKNOTES

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the prospective teachers' state of knowledge related to the historical characters seen on the reverse sides of the E9 Emission Group Turkish Lira banknotes that are in circulation nowadays. In line with this aim, the current knowledge states of the prospective mathematics, music, social studies, history and Turkish language teachers have been investigated. As the banknotes have an important feature to present information relevant to introducing the culture and social structure, it is significant for teachers to have gained awareness to banknotes. In the research, survey model has been used. The study group of the research consists of 250 prospective teachers continuing to receive their education in the departments of mathematics, music, social studies, history and Turkish language in the faculty of education of a state university located in Izmir province, in the academic year of 2017-2018. Data has been gathered by an assessment instrument having specially prepared for banknotes. For the analysis of data, descriptive statistics have been benefitted from. Considering the results, it has been determined that prospective mathematics teachers' state of knowledge related to the historical characters on the reverse sides of the banknotes is higher than the other prospective teachers included in the research. It is highly remarkable that most of the prospective music teachers have the wrong information about İtrî, who has a crucial role in the foundation of Classical Turkish Music and been figured on the reverse of 100 Turkish Liras. It is a considerable result that any of the prospective social studies teachers do not have knowledge about the field of study of Aydın Sayılı. A great majority of prospective history teachers' state of knowledge related to the historical characters on the reverse sides of banknotes is high. Most of the prospective Turkish language teachers have accurately expressed Yunus Emre figured on the reverse of 200 Turkish Liras, Cahit Arf figured on the reverse of 10 Turkish Liras, and Fatma Aliye figured on the reverse of 50 Turkish Liras. It is known correctly that Yunus Emre has been figured on the reverse side of 200 Turkish Liras by the majority of prospective teachers, in general. The

historical character which is the least known by the prospective teachers has been İtrî, figured on the reverse side of 100 Turkish Liras.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Banknotes (paper money) which symbolize a country and its people and constitute the independency and sovereignty symbol of the country, as well as they stand for the medium of exchange and measure of value, undertake a certain function as a means of communication. At the present time, 5, 10, 20, 50, 100 and 200 Turkish Liras banknotes which are in the E9 Emission Group and the authority to print and issue of which belongs to Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT) are in use. To raise the awareness towards the banknotes in use and circulation almost every day will contribute to the realization of their other functions in addition to their being measure of value and medium of exchange. The historical characters figured on the reverse sides of E9 Emission Group banknotes are these: Aydın Sayılı (5 TLs), Cahit Arf (10 TLs), Mimar Kemaleddin (20 TLs), Fatma Aliye Topuz (50 TLs), Buhurîzâde Mustafa Efendi (İtrî) (100 TLs), and Yunus Emre (200 TLs).

Teachers must know and introduce well the country of their nationality, people they live together and culture they have. Since banknotes have an important feature to represent a specific culture and provide information about the structure, existence and values of a society, teachers must have knowledge on and familiarize the banknotes, as well. It is considered that the results to reveal within the scope of this research will be able to raise the awareness of banknotes reflecting the culture and also acting as a means of communication, besides being a measure of value and exchange. The aim of the research is to reveal the prospective mathematics, music, social studies, history and Turkish language teachers' current state of knowledge related to the historical characters featured on the reverse sides of the E9 Emission Group banknotes that are in circulation nowadays.

Method

In the research, survey model has been used, as revealing out the prospective teachers' state of knowledge related to the historical characters figured on the reverse sides of E9 Emission Group banknotes is aimed.

The study group of the research consists of 250 prospective teachers continuing to receive their education in the departments of mathematics, music, social studies, history and Turkish language in the faculty of education of a state university located in Izmir province, in the academic year of 2017-2018. The study group has been determined by an appropriate sampling which is included in the scope of non-random sampling methods.

Data of the research has been collected by using an instrument of assessment for the banknotes. The assessment instrument which has been designated and prepared by receiving expert opinion consists of personal information, questions about who the historical characters

seen on the reverse sides of 5, 10, 20, 50, 100 and 200 Turkish Liras banknotes are and what the fields of study in which these characters has specialized are.

Pilot study has been carried out in advance with the participation of 106 prospective teachers in order that the clarity and comprehensibility of the data collection tool, determination of the time required to complete the work and possible problems could be detected. Data collection instrument has been applied to the all 250 prospective teachers participating in the research as any problems were not encountered in the pilot study. It has been determined that prospective teachers completed the study in 20 minutes on average. In the analysis of data, frequency (f) and percentage (%), which are of descriptive statistics, have been used.

Findings, Conclusion and Discussion

It is seen that the prospective mathematics teachers' state of knowledge related to the historical characters featured on the reverse sides of the E9 Emission Group banknotes is higher than that of the prospective teachers participating in the research and receiving their education in other departments (music, social studies, history and Turkish language). All of the prospective mathematics teachers have accurately stated Cahit Arf featured on the reverse side of 10 TLs banknote and his field of study. It can be said for this result to develop out of the fact that the prospective mathematics teachers' and Cahit Arf's field of study are common. The character known at least by the prospective mathematics teachers is İtrî, who is featured on the reverse of 100 TLs banknote.

While more than the half of prospective music teachers have correctly stated Aydın Sayılı who is featured on the reverse side of 5 TLs banknote; Cahit Arf who is featured on the reverse side of 10 TLs banknote; and Yunus Emre who is featured on the reverse side of 200 TLs banknote. However, the historical characters Fatma Aliye figured on the reverse of 50 TLs banknote, İtrî figured on the reverse of 100 TLs banknote and Mimar (the architect) Kemaleddin figured on the reverse of 20TLs banknote have not been known by more than half of the prospective music teachers. It is a confounding outcome that İtrî figured on the reverse side of 100 TLs banknote and having a fundamental role in the development of Classical Turkish Music has been misstated by the most of prospective music teachers. Additionally, by the prospective music teachers, Aydın Sayılı is the most correctly known one of the historical characters featured on the reverse side of the banknotes, on the one hand; but is the least known one in terms of the field of study, on the other hand.

Almost all of the prospective social studies teachers have correctly stated Cahit Arf who is featured on the reverse side of 10 TLs banknote, and Yunus Emre who is featured on the reverse side of 200 TLs banknote. The character known at least by the prospective social studies teachers is İtrî who is featured on the reverse of 100 TLs banknote. As related to the fields of study in which the historical characters figured on the reverse sides of the banknotes specialized, the figure known at most is Cahit Arf; yet, it is conspicuous that any of the

prospective teachers do not have knowledge about Aydın Sayılı's field of study.

All of the prospective history teachers have accurately stated Yunus Emre who is featured on the reverse side of 200 TLs banknote. Concerning the fields of study of the historical characters featured on the reverse sides of the banknotes, the most well known one is Cahit Arf, and the least known one is İtrî.

Most of the prospective Turkish language teachers have stated Yunus Emre who is featured on the reverse side of 200 TLs banknote; Cahit Arf who is featured on the reverse side of 10 TLs banknote, and Fatma Aliye who is featured on the reverse side of 50 TLs banknote in a correct way. The one known mostly of the fields of study pertaining to the historical characters who are figured on the reverse of banknotes is for Yunus Emre, and the one known at least is relevant to Aydın Sayılı.

By the prospective teachers in general (92,4%), it is accurately known that Yunus Emre is figured on the reverse side of 200 TLs banknote. As for the one known at least by the prospective teachers (53,6%), it is İtrî featured on the reverse of 100 TLs banknote. As related to the fields of study of the historical characters who are figured on the reverse sides of the banknotes, the one known at most (82,8%) is the field of study of Cahit Arf who is featured on the reverse of 10 TLs banknote, the one known at least (23,2%) İtrî figured on the reverse of 100 TLs banknote.

In consideration of these results, in an attempt to enable the prospective teachers' knowledge on the historical characters who are featured on the reverse sides of the banknotes to be enhanced, within the scope of courses such as history of science, history of thought and civilization, Turkish folk literature, Turkish language, general mathematics, mathematics and life, general history of music, and culture of music, especially relevant to Aydın Sayılı, Cahit Arf, Mimar Kemaleddin, Fatma Aliye Topuz, İtrî and Yunus Emre; and historical significance of these characters and their contributions to Turkish culture can be dealt with. Also, informative posters like 'Guide for Introducing Turkish Lira' can be given a place on the notice boards.

Keywords: Banknote, Turkish Lira, Prospective Teacher, Culture

Giriş

Bir ülkeyi ve ülke halkını simgeleyen, ülkenin bağımsızlık ve egemenlik sembolü olan banknotlar (kâğıt paralar), değişim ve kıymet ölçüsü olmakla beraber, iletişim aracı görevi de üstlenmekte ve kültürü yansıtmaktadır. Günümüzde basım ve ihraç yetkisi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına (TCMB) ait olan, E9 Emisyon Grubundaki 5, 10, 20, 50, 100 ve 200 Türk Liralık kâğıt paralar kullanılmaktadır. Hemen her gün kullanılan kâğıt paralara yönelik farkındalığın artırılması, paranın değişim ve kıymet ölçüsü olmasının yanı sıra diğer işlevlerini de gerçekleştirmesine katkı sağlayacaktır.

Kâğıt para, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından "Devlet bankası tarafından piyasaya çıkarılan değeri kâğıt üzerinde belirtilen para, banknot" olarak tanımlanmaktadır. Milattan önce 7. yüzyıldan itibaren Batı Anadolu'da siyasal, askeri ve ekonomik olarak etkisini hissettiren Lidyalılar, sikkayı ilk kez kullanan uygarlıktır. Elektronik denilen altın ve gümüş karışımı metalden yapılan ilk sikkelerin üzerine çeşitli şekiller, krallığın simgesi olan aslan başı basılmaktaydı (Yiğit, 2009, s. 143-144). Deri

paranın ise milattan önce 118’de Çin’de kullanıldığı kaydedilmiştir. Kâğıt para da ilk kez 806 yılında Çin’de kullanılmıştır (TCMB, s. 2). Madeni değere sahip olan altın ve gümüş sikke ‘mal para’, kendine atfedilen değere sahip olan kâğıt para ise ‘itibari para’ olarak belirtilmektedir (Akyıldız, 2003, s. 22). Batıda kâğıt paraların basılması ve kullanımı 17. yüzyılda olmuştur. Kâğıt paralar öncelikle 1690’da Amerika’da askerlerin maaşlarına karşılık olmak üzere İngiliz Kolonisi Massachusetts Hükümeti tarafından çıkarılmıştır. 1694’te İngiliz Merkez Bankası kâğıt para çıkarmaya başlamıştır. Sonrasında diğer ülke merkez bankalarının kurulması ile kâğıt para kullanımı yaygınlaşmıştır. Böylece ‘mal paralar’ 17. yüzyıldan itibaren yerini ‘itibar paralara’ bırakmıştır (TCMB, 2012, s. 2018).

Osmanlı Devleti’nde 1840’ta ‘kaime’ ya da ‘kaime-i mutebere-i nakdiye’ veya daha sonraları ‘sehim’ denilen toplam 40 milyon kuruş değerinde kâğıt paralar (esham) basılmaya başlanmıştır. Özellikle II. Mahmud döneminde yaşanan savaşlar, iç isyanlar ve Yeniçeri Ordusu’nun yerine kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye’nin teşkili için artan mali yük ve hazine açıkları, kaime basımına geçişi hazırlayan koşullar olmuştur (Erdem, 2006). Günümüzde ‘para yerine geçen kâğıt’ anlamına gelen bu kâğıt paralar, aslında güncel olarak kullandığımız anlamda bir para olmaktan ziyade, faiz getiren borç senetleri veya hazine bonusu niteliği taşımaktadır (Tekeli ve İlkin, 1997, s. 45). İlk kaimeler elle yazıldığı için taklidi kolayca yapılabildiğinden, 1843’te ilk defa basılı kaimeler tedavüle sürülmüştür (Kazgan, Öztürk ve Koral, 2000, s. 24). Osmanlı döneminde paralarda desen olarak geleneksel Türk süsleme motifleri ve çeşitli yazı karakterleri kullanılmıştır. Cumhuriyet dönemine geçişte de aynı geleneksel motiflerin yanında portre ve dönemi simgeleyen resimler kullanılmıştır (Keş ve Turgut, 2015).

Cumhuriyet Döneminde 30 Aralık 1925’te, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, ‘Mevcut Evrak-ı Nakdiye’nin Yenileriyle İstibdaline Dair Kanun’ kabul edilerek ilk Türk kâğıt paralarının bastırılmasına karar verilmiştir (TCMB, 2012, s. 4). 5 Aralık 1927’de 1, 5, 10, 50, 100, 500 ve 1000 liralık kupürlerden oluşan Birinci Emisyon Grubu kâğıt paralar, ilk Türkiye Cumhuriyeti kâğıt paraları olarak dolaşıma çıkarılmıştır (TCMB, s. 3). Emisyon sözcüğü çıkarma, sürüm (TDK); emisyon grubu ise belirli grafik tasarım anlayışı ve boyut düzeni içinde dolaşıma çıkarılan kâğıt para serisi (TCMB, 2012, s. 5) anlamına gelmektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren günümüze kadar 9 emisyon grubunda, 135 tertip kâğıt para dolaşıma çıkarılmıştır (TCMB, s. 5). Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra ülkelerin kendi para politikalarını bağımsız olarak belirlemeleri ve Kurtuluş Savaşı sonrası siyasi bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıkla güçlendirilmesi amacıyla milli bir banka olarak faaliyet gösterecek bir merkez bankası ihtiyacıyla, 3 Ekim 1931’de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası faaliyete geçirilmiştir. 1937’den itibaren Latin alfabesiyle basılan ilk kâğıt paralar, İkinci Emisyon Grubu olarak dolaşıma çıkarılmıştır (TCMB, 2012, s. 5). Sekizinci Emisyon Grubu kâğıt paralar ise Türk Lirasından altı sıfırın atılması neticesinde Yeni Türk Lirası (YTL) adıyla 1 Ocak 2005’te dolaşıma çıkarılmıştır. Son olarak 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren Dokuzuncu Emisyon Grubu kâğıt paralar, Türk Lirası (TL) adıyla dolaşıma çıkarılmış olup, halen kullanılmaktadır. Tablo 1’de Dokuzuncu Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan kişilere ilişkin genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 1: E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürler

Kâğıt Para	Tarihsel Figür	Genel Bilgiler
5 TL	Aydın Sayılı (1913-1993)	İlk ve orta eğitimini Ankara’da tamamladı. Atatürk’ün isteği üzerine, yüksek öğrenimini yapmak için Amerika Birleşik Devletleri’ne gönderildi. 1942’de ‘İslam Dünyası’nda Bilim ve Eğitim Kurumları’ başlıklı çalışmasıyla doktora derecesi aldı. Harvard Üniversitesi’nde George Sarton yönetiminde yapılan bu doktora, ilk bilim tarihi doktorasıdır. 1943’te Türkiye’ye dönerek, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde akademik kariyerine başladı. 1946’da doçent, 1952’de profesör, 1958’de ordinaryüs profesör oldu. 1952’de Ankara Üniversitesi’nin Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde kurulan bilim tarihi kürsü başkanlığını, emekli olduğu

		1983'e kadar yürüttü. 1974'te felsefe bölümünün de başkanlığını üstlendi. 1984-1993 yıllarında Atatürk Kültür Merkezi'nin başkanlığı görevini yürüttü. 1973'te Kopernik ile ilgili çalışmasıyla Polonya Hükümeti tarafından Kopernik Madalyasına, 1977'de TÜBİTAK Hizmet Ödülüne, 1980'de UNESCO uluslararası editörler komitesi üyeliğine, 1981'de İstanbul Üniversitesi tarafından Üstün Hizmet Ödülüne, 1990'da tüm çalışmaları dikkate alınarak UNESCO Ödülüne layık bulundu (Sayılı, 1994; Demir ve Atılgan, 2008, s. 69). Kitap, makale, bildiri ve araştırma yazılarından oluşan çok sayıda eseri bulunmaktadır. Başlıca telif kitapları şunlardır (Uğurlu, 1996): Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir (1948), The Observatory in İslam (1960), Uluğ Bey ve Semerkand'daki ilmi Faaliyeti Hakkında Gıyaseddin-i Kâşî'nin Mektubu (1960), Abdülhamid İbn Türk'ün Katışık Denklemlerde Mantıkî Zaruretler Adlı Yazısı ve Zamanın Cebri (1962), Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp (1966), Copernicus and his Monumental Work (1973), Türkler ve Bilimler (1976), Ortaçağ Bilim ve Tefekküründe Türklerin Yeri (1985).
10 TL	Cahit Arf (1910-1997)	İzmir ve Paris St. Louis liselerinde, École Normale Supérieure'de öğrenim gördü. Yükseköğrenimden sonra Türkiye'ye dönerek bir süre Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yaptıktan sonra, İstanbul Üniversitesi Matematik Kürsüsü'ne doçent adayı olarak geçti. Doktorasını 1938'de Göttingen Üniversitesinde tamamladı. Alman matematikçi Hasse ile 'Hasse-Arf Teoremini' ortaya koydu. 1938'de üniversitesine döndü. 1943'te profesör, 1955'te ordinaryüs profesör oldu. 1962'ye kadar üniversitede çalışmalarına devam ettikten sonra bir yıllığına misafir profesör olarak Maryland Üniversitesine gitti. Üniversiteden ayrıldıktan sonra bir yıl Robert Koleji'nde ders verdi. Princeton Yüksek Araştırma Enstitüsü'nde ve California Üniversitesi'nde çalıştı. 1963-1967 ve 1967-1971 yıllarında TÜBİTAK Bilim Kurulu başkanlığı görevini yürüttü. 1967-1980 yıllarında ODTÜ Matematik Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. 1948'de İnönü Armağanına, 1974'te TÜBİTAK Bilim Ödülü'ne, 1980'de İTÜ'nün ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin, 1981'de ise ODTÜ'nün onur doktoralarına layık görüldü. 1993'te Türkiye Bilimler Akademisi Şeref Üyeliğine seçildi. 1994'te de Fransa'da Commandeur des Palmes Académiques Ödülü'ne layık bulundu. 'Arf Değişmezi', 'Arf Halkaları', 'Arf Kapanışları' adlarıyla ortaya koyduğu kuram ve terimleri ile dünyada tanınmaktadır (TÜBİTAK).
20 TL	Mimar Kemaleddin (1870-1927)	İlk eğitimine İbrahim Ağa Mekteb-i İbtidaisi'nde başladı. Orta öğrenimine babasının görevi nedeniyle Girit'te devam etti. Rüştîye eğitimini Şehzadebaşı'nda Şems-ül Maarif'de, İdadi eğitimini Nümune-i Terakki'de, yüksek eğitimini ise Hendese-i Mülkiye'de tamamladı. 1891'de mezun olduktan sonra Hendese-i Mülkiye'de, mimarlık profesörü Jasmond'a asistanlık yaptı. Mimarlık eğitimi almak üzere Almanya'ya gitti. İstanbul'a döndüğünde Hendese-i Mülkiye'de görev yaptı. 1908'den sonra Evkaf Nezareti İnşaat ve Tamirat Müdürlüğü baş mimarlığı görevini yürüttü. Ayrıca 1914'te İstanbul Şehremaneti Heyet-i Fenniye Müşavirliği'ne atandı ve bunların yanında Mühendis Mektebi'nde ders vermeye devam etti. Kudüs'te Mescid-i Aksâ'nın tamirinde gösterdiği başarı neticesinde İngiliz Kraliyet Mimarlar Akademisi üyeliğine seçildi. 1926'da Saray-i Nefise Encümeni'nin başkanlığına getirildi. I. Ulusal Mimari döneminin en önemli kişilerindendir (Yavuz, 1981; Erşan, 1998). Başlıca eserleri şunlardır (Erşan, 1998): İstanbul'da Bebek (1913), Bostancı (1913), Bakırköy Kutlutepe (1913-1924) Camileri; Ahmed Cevad Paşa (1901), Gazi Osman Paşa (1901-1902), Sultan V. Mehmed Reşad (1911-1912), Mahmud Şevket Paşa (1913) Türbeleri; I., II., III., IV., V. Vakıf Hanları; Eyüp Reşadiye (1911), Bostancı İbrahim Paşa (1913), Göztepe (1915-1924), Ayazma Sultan III. Mustafa (1917) Mektepleri; Laleli Harikzadegan Kat Evleri (1922); Ankara'da Ankara II. Vakıf Hanı (1928-1930), Gazi İlk Muallim Mektebi (1927-1930), Ankara Palas (1927), Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Binası (1928).
50	Fatma Aliye	Ahmet Cevdet Paşa ile Advîye Hanım'ın kızıdır. Ahmet Cevdet Paşa; Abdülmecit,

TL	Topuz (1862-1936)	Abdülaziz, V. Murat ve II. Abdülhamit dönemlerini yaşamış ve bu dönemlerin önde gelen devlet adamlarından biri olmuştur (Oylubaş, 2014). Tanzimat döneminin ilk kadın yazarı (Karataş, 2009) olan Fatma Aliye Hanım, eğitime önem veren bir ailede, evinde özel öğretmenler nezaretinde konak eğitimi ile yetişti. Kadın hareketi konusunda İslami gelenek ve inançların kadının gelişimine engel olmadığını savundu. Kadın eğitimi, çok eşle evlilik, kadının boşanma hakkı, kadının çalışması gibi konularda, kadın haklarının düşünsel temellerine katkı sağladı. Bu konudaki düşüncelerini ‘Namdaran-ı Zenan-ı İslamiyan’ adlı eserinde açıkladı. Ahmet Mithat Efendi edebiyat dünyasında tanınmasında ve kendini geliştirmesinde büyük rol oynamıştır. 1889’da George Ohnet’in ‘Volonte’ (İrade) isimli romanını ‘Meram’ (maksat, erek) adı ile çevirdi. ‘Bir Kadın’ takma adı ile Tercüman-ı Hakikat’de yazdı. 1892’de ‘Muhadârât’ isimli ilk romanını yazdı. Nisvân-ı İslam, Ref’et, Levâyih-i Hayât, Udi, Namdârân-ı Zenân-ı İslâmiyân, Teracim-i Ahvâl-i Felâsife, Ta’addüd-i Zevcâta Zeyl, Tedkik-i Ecsâm, İstilâ-yı İslâm, Enin, Tarihi-i ‘Osmâni’nin Bir Devri Mühimmesi- Kosova Zaferi, Ankara Hezimet-i, Ahmet Cevdet Paşa ve Zamanı önemli eserleridir (Gezer, 2018).
100 TL	Buhurîzâde Mustafa Efendi (İtrî) (1640-1712)	İyi bir eğitim alarak, din musîkisi öğrendi. Nasrullah Efendi, Koca Osman, Galatalı Osman Vehbi Çelebi ve muhtemelen Hâfız Post ve Derviş Ömer’den müzik dersleri ve Siyahi Ahmet Efendi’den edebiyat ile hat dersleri aldı (Gürpınar, 1991). Hayatı boyunca beş Osmanlı Sultanı tanıdı, en iyi IV. Mehmet döneminde bilindi. Sık sık saraya davet edilerek besteleri dinlendi. Enderun’da hocalık ve hanendelik yaptı. Klasik Türk Müziğinin oluşumu ve gelişiminde önemli rol oynamıştır. Mevlevî olduğu bilinen İtrî’nin, Segâh makamında bir Mevlevî Ayini bulunmaktadır. Bayram namazı sırasında okunan ‘Segâh Kurban Bayramı Tekbiri’, kutsal emanetlerin ziyaretinde okunan ‘Segâh Salât-ı Ümmiye’, ‘Mâye Cuma Salât-ı’, ‘Gece Salât-ı’, ‘Rast Naat’ı İtrî’ önemli eserlerindendir (Güvençoğlu, 2013). Güftesi Mevlânâ’ya, bestesi İtrî’ye ait olan Naat, bu formda bestelenmiş eserler arasında seçkin bir yere sahiptir (Gerçek, 2014).
200 TL	Yunus Emre (1238-1320)	Hayatıyla ilgili tarihi kaynaklardaki bilgiler yetersizdir ve hayatı menkıbeler yoluyla destanlaştırıldığı için çoğu bilgi değişikliğe uğramıştır (Akdemir ve Kavruk, 2012). ‘Dinî-Tasavvufî Türk edebiyatının’ ilk ve önemli temsilcilerindendir. Şiirlerinde millî dil ve edebî formlarla kendine özgü bir varlık, bilgi, aşk ve ahlak felsefesi oluşturmaya çalışmıştır (Tatçı, 1990). Türkiye’de Yunus Emre hakkında ilk ilmi araştırma Fuad Köprülü tarafından yapılmıştır. Buna göre Yunus Emre’nin ‘Divanı’ biri mesnevi, diğeri gazel ve musammatlardan oluşan ve hece ölçüsüyle yazılan on-on iki bin mısradan ibaret bir bütündür. ‘Risâletü’n-Nushiyye’ ise mesnevi şeklinde yazılmış eserdir. Yunus Emre’nin edebi kişiliğine etki eden şairler Tapduk (Emre), Mevlânâ Celâleddin Rumî ve Ahmed Yesevî olarak belirtilebilir (Dede, 1990).

Alanyazın taramasında, kâğıt paraların üzerinde yer alan bilgilere yönelik sınırlı sayıda araştırma olduğu tespit edilmiştir. Armstrong ve Burlbaw (2010)’un “Cashing in on Students’ Interest in Money: World Currency as a Motivator in the Social Studies Classroom” adlı çalışmada, bir ülkenin resmi paralarının hazırlanmasının ciddi bir konu olduğu, sembollerin, ulusal kahramanların portrelerinin, sloganların, diğer mesajların ve dilin özenle seçildiği belirtilmektedir. Çalışmada, yabancı kâğıt paraların, sosyal bilgiler dersinde öğrenciler için mükemmel bir bilgi kaynağı olduğu vurgulanmaktadır. Erdal (2011)’in “Tasarım Unsuru Olarak Banknot” adlı araştırmasında, kâğıt para tasarımı ve basımının bir ülke için önemi açıklanmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin tasarladıkları kâğıt paralar incelenerek, Türk kâğıt paralarının tarihçesi ele alınmaktadır. Yılmaz ve Temizkan (2013)’in “Türkiye Cumhuriyeti’nde Tedavüle Sürülen Banknotların Göstergebilimsel Çözümlemesi” adlı çalışmada, dokuz emisyon grubundaki her emisyonun en büyük ve en küçük kâğıt paralarının ön ve arka yüzleri göstergebilimsel olarak incelenerek, dizisel ve dizimsel boyutları ve ideolojik yaklaşımları çözümlenmektedir. Yazıcı (2016)’nın “Cumhuriyet Dönemi Türk Kâğıt Paralarındaki Coğrafi Unsurlara Dair Öğrenci Görüşleri” adlı araştırmasında, Karabük Üniversitesi coğrafya bölümü

öğrencilerine, Cumhuriyet Dönemi kâğıt paralarındaki coğrafi görsellere yönelik farkındalıklarını belirlemek üzere anket uygulandığı ve öğrencilerin farkındalıklarının düşük çıktığı ifade edilmektedir.

Öğretmenler, vatandaşı olduğu ülkeyi, birlikte yaşadığı halkı ve kültürü tanımalı ve tanıtmalıdır. Kâğıt paraların bir kültürü anlatma, bir toplumun yapısı, yaşayışı ve değerleri hakkında bilgi verme özelliği bulunduğundan, öğretmenler kâğıt paraları da tanımalı ve tanıtmalıdır. Araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, değişim ve kıymet ölçüsü olmakla birlikte, iletişim aracı görevini de üstlenen ve kültürü yansıtan kâğıt paralara yönelik farkındalığı artıracak düşünülmemektedir. Bu araştırmada, matematik, müzik, sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe öğretmen adaylarının günümüzde dolaşımda olan E9 Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, öğretmen adaylarının E9 Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarını belirlemek ve mevcut şekliyle betimlemek amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2012, s. 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında İzmir ilindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde matematik, müzik, sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe eğitimi anabilim dallarında öğrenimine devam eden 250 öğretmen adayından oluşmaktadır. Çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yoluyla seçilmiştir. Uygun örneklemede en ulaşılabilir ve maksimum tasarruf sağlayacak örnek üzerinde çalışıldığı (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 92) için bu yöntem seçilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü anabilim dalları, kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin çalışma alanlarıyla ilişkilidir. Tablo 2’de çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının anabilim dallarına ve cinsiyetlerine göre sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmen Adaylarının Sayıları

	Matematik	Müzik	Sosyal Bilgiler	Tarih	Türkçe	Toplam
Kadın	40	20	31	23	35	149
Erkek	12	10	27	28	24	101
Toplam	52	30	58	51	59	250

Tablo 2’ye göre araştırmaya, matematik eğitimi anabilim dalından 52, müzik eğitimi anabilim dalından 30, sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalından 58, tarih eğitimi anabilim dalından 51 ve Türkçe eğitimi anabilim dalından 59 olmak üzere toplam 250 öğretmen adayı katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri kâğıt paralara ilişkin olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracı ile toplanmıştır. Tarih, sosyal bilgiler ve Türkçe eğitimi alanlarındaki üç uzmandan görüş alınarak hazırlanan ölçme aracı, kişisel bilgiler ile 5, 10, 20, 50, 100 ve 200 Türk Liralık kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin kimler olduğuna ve bu kişilerin çalışma alanlarının neler olduğuna yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Ölçme aracının anlaşılabilirliğini, öğretmen adaylarının çalışmayı tamamlama sürelerini ve olası sorunları tespit etmek amacıyla, 106 öğretmen adayı ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmada herhangi bir sorunla karşılaşmamış, ölçme aracının anlaşılabilir olduğu, amacına uygun olarak hazırlandığı ve öğretmen adaylarının çalışmayı ortalama olarak 20 dakikada tamamladıkları belirlenmiştir. Araştırmanın asıl uygulaması ise 250 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Betimsel istatistik, gözlem sonuçlarını bazı istatistiki ölçülerle betimleyen istatistik teknik ve yöntemlerini kapsar (Arıcı, 1972, s. 2) ve belirli bir gruba ait gözlemlerle ilgili sayısal verilerin özetlenmesi, düzenlenmesi ve sınıflanmasıyla ilgilenir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2015, s. 11). Geliştirilen ölçme aracında her bir sorunun yalnızca bir doğru cevabı bulunmaktadır. Bu doğrultuda ilgili soruya uygun olarak verilen cevap ‘doğru’, uygun olmayan cevaplar ise ‘yanlış’ olarak kaydedilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından ayrı bir şekilde değerlendirilmiş, bağımsız değerlendirmeciler arası uyuma bakılarak puanlar arasında tutarlılık sağlanmıştır.

Bulgular

Matematik Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 3: Matematik Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	48	92,3	52	100	50	96,2	47	90,4	38	73,1	50	96,2
	Yanlış	4	7,7	-	-	2	3,8	5	9,6	14	26,9	2	3,8
Çalışma Alanı	Doğru	22	42,3	52	100	36	69,2	22	42,3	17	32,7	46	88,5
	Yanlış	30	57,7	-	-	16	30,8	30	57,7	35	67,3	6	11,5

Tablo 3 incelendiğinde matematik öğretmen adaylarının tamamının 10 TL’nin (%100), daha sonra sırasıyla; 20 TL (%96,2) ile 200 TL (%96,2) eşit oranda, 5 TL (%92,3), 50 TL (%90,4) ve 100 TL’nin (%73,1) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tarihsel figürlerin çalışma alanları ise sırasıyla; 10 TL (%100), 200 TL (%88,5), 20 TL (%69,2), 5 TL (%42,3) ile 50 TL (%42,3) eşit oranda ve 100 TL (%32,7) olarak doğru cevaplanmıştır.

Müzik Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 4: Müzik Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	21	70	20	66,7	9	30	13	43,3	10	33,3	20	66,7
	Yanlış	9	30	10	33,3	21	70	17	56,7	20	66,7	10	33,3
Çalışma Alanı	Doğru	4	13,3	15	50	12	40	8	26,7	7	23,3	12	40
	Yanlış	26	86,7	15	50	18	60	22	73,3	23	76,7	18	60

Tablo 4 incelendiğinde müzik öğretmen adaylarının en çok 5 TL'nin (%70), daha sonra sırasıyla; 10 TL (%66,7) ile 200 TL (%66,7) eşit oranda, 50 TL (%43,3), 100 TL (%33,3) ve 20 TL'nin (%30) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tarihsel figürlerin çalışma alanları ise sırasıyla; 10 TL (%50), 20 TL (%40) ile 200 TL (%40) eşit oranda, 50 TL (%26,7), 100 TL (%23,3) ve 5 TL (%13,3) olarak doğru cevaplanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	34	58,6	57	98,3	43	74,1	52	89,7	22	37,9	55	94,8
	Yanlış	24	41,4	1	1,7	15	25,9	6	10,3	36	62,1	3	5,2
Çalışma Alanı	Doğru	-	-	46	79,3	28	48,3	21	36,2	3	5,2	37	63,8
	Yanlış	58	100	12	20,7	30	51,7	37	63,8	55	94,8	21	36,2

Tablo 5 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en çok 10 TL'nin (%98,3), daha sonra sırasıyla; 200 TL (%94,8), 50 TL (%89,7), 20 TL (%74,1), 5 TL (%58,6) ve 100 TL'nin (%37,9) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tarihsel figürlerin çalışma alanları ise sırasıyla; 10 TL (%79,3), 200 TL (%63,8), 20 TL (%48,3), 50 TL (%36,2) ve 100 TL (%5,2) olarak doğru cevaplanmıştır. 5 TL'nin arkasında yer alan kişinin çalışma alanını doğru cevaplayan öğretmen adayı ise bulunmamaktadır.

Tarih Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 6: Tarih Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	41	80,4	48	94,1	41	80,4	45	88,2	36	70,6	51	100
	Yanlış	10	19,6	3	5,9	10	19,6	6	11,8	15	29,4	-	-
Çalışma Alanı	Doğru	30	58,8	46	90,2	33	64,7	25	49	19	37,3	45	88,2
	Yanlış	21	41,2	5	9,8	18	35,3	26	51	32	62,7	6	11,8

Tablo 6 incelendiğinde tarih öğretmen adaylarının tamamının 200 TL'nin (%100), daha sonra sırasıyla; 10 TL (%94,1), 50 TL (%88,2), 5 TL (%80,4) ile 20 TL (%80,4) eşit oranda ve 100 TL'nin (%70,6) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tarihsel figürlerin çalışma alanları ise sırasıyla; 10 TL (%90,2), 200 TL (%88,2), 20 TL (%64,7), 5 TL (%58,8), 50 TL (%49) ve 100 TL (%37,3) olarak doğru cevaplanmıştır.

Türkçe Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 7: Türkçe Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	29	49,2	52	88,1	32	54,2	49	83,1	28	47,5	55	93,2
	Yanlış	30	50,8	7	11,9	27	45,8	10	16,9	31	52,5	4	6,8
Çalışma Alanı	Doğru	3	5,1	48	81,4	27	45,8	34	57,6	12	20,3	51	86,4
	Yanlış	56	94,9	11	18,6	32	54,2	25	42,4	47	79,7	8	13,6

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının en çok 200 TL'nin (%93,2), daha sonra sırasıyla; 10 TL (%88,1), 50 TL (%83,1), 20 TL (%54,2), 5 TL (%49,2) ve 100 TL'nin (%47,5) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tarihsel figürlerin çalışma alanları ise sırasıyla; 200 TL (%86,4), 10 TL (%81,4), 50 TL (%57,6), 20 TL (%45,8), 100 TL (%20,3) ve 5 TL (%5,1) olarak doğru cevaplanmıştır.

Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlere İlişkin Bilgi Durumları

Tablo 8: Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgi Durumları

Kâğıt Para		5 TL		10 TL		20 TL		50 TL		100 TL		200 TL	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarihsel Figür	Doğru	173	69,2	229	91,6	175	70	206	82,4	134	53,6	231	92,4
	Yanlış	77	30,8	21	8,4	75	30	44	17,6	116	46,4	19	7,6
Çalışma Alanı	Doğru	59	23,6	207	82,8	136	54,4	110	44	58	23,2	191	76,4
	Yanlış	191	76,4	43	17,2	114	45,6	140	56	192	76,8	59	23,6

Şekil 1: Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürleri Doğru-Yanlış Cevaplama Durumları

Şekil 2: Öğretmen Adaylarının E9 Emisyon Grubu Kâğıt Paraların Arka Yüzlerinde Yer Alan Tarihsel Figürlerin Çalışma Alanlarını Doğru-Yanlış Cevaplama Durumları

Tablo 8 ve Şekil 1 incelendiğinde genel olarak öğretmen adaylarının en çok 200 TL'nin (%92,4), daha sonra sırasıyla; 10 TL (%91,6), 50 TL (%82,4), 20 TL (%70), 5 TL (%69,2) ve 100 TL'nin (%53,6) arkasında yer alan tarihsel figürleri doğru cevapladığı görülmektedir. Tablo 8 ve Şekil 2 incelendiğinde ise tarihsel figürlerin çalışma alanları sırasıyla; 10 TL (%82,8), 200 TL (%76,4), 20 TL (%54,4), 50 TL (%44), 5 TL (%23,6) ve 100 TL (%23,2) olarak doğru cevaplanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Paraların üzerinde yer alan bilgiler ve kendisine özgü özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, ilgili konularda eğitim materyali olarak kullanılabilir. Kızılçaoğlu (2014), Afrika ülkelerinin kâğıt paralarındaki coğrafi unsurları incelediği çalışmada, paralardaki görsellerin coğrafya biliminin araştırma konularından biri olduğunu belirtmektedir. Öğretmen adaylarının günümüzde dolaşımda olan E9 Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarının ortaya konduğu bu çalışmada, tarihsel figürlerin genel olarak doğru cevaplanma durumlarının ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adayları tarafından kâğıt paralara ilişkin en iyi bilinen tarihsel figür Yunus Emre, en az bilinen tarihsel figür ise İtrî olmuştur. Yazıcı (2016), araştırmasında, Cumhuriyet Dönemi Türk kâğıt paralarındaki görsellere yönelik öğrencilerin farkındalığının düşük olduğunu ve kâğıt paraların üzerindeki resimlere dikkat etmediklerini ifade etmektedir. Bu sonucun, araştırmanın çalışma grubuyla ilgili özelliklerinden ve araştırma kapsamında incelenen paraların tedavülde kalmış olmasından dolayı bu araştırmanın sonucuyla farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının tarihsel figürlerin çalışma alanlarını genel olarak doğru cevaplama durumlarının ise ortalama düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, öğretmen adaylarının kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan kişilerin tarihsel önemlerini ve kültürümüze katkılarını yeterince bilmedikleri sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç, Tokcan ve Kolyiğit (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın, öğrencilerin Türk tarihindeki önemli kadın şahsiyetler hakkındaki bilgi düzeylerinin düşük olması sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Matematik öğretmen adaylarının, E9 Emisyon Grubu kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgi durumlarının, araştırmaya katılan diğer (müzik, sosyal bilgiler, tarih, Türkçe) anabilim dallarında öğrenimine devam eden öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Matematik öğretmen adaylarının tamamı 10 TL'nin arkasında yer alan Cahit Arf'i ve çalışma alanını doğru ifade etmiştir. Bu sonucun matematik öğretmen adayları ile Cahit Arf'in çalışma alanlarının ortak olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Matematik öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu, 20 TL'nin arkasında yer alan Mimar Kemaleddin'i, 200 TL'nin arkasında yer alan Yunus Emre'yi, 5 TL'nin arkasında yer alan Aydın Sayılı'yı ve 50 TL'nin arkasında yer alan Fatma Aliye'yi doğru belirtmiştir. Matematik öğretmen adayları tarafından en az bilinen kişi ve çalışma alanı 100 TL'nin arkasında yer alan İtrî'dir.

Müzik öğretmen adaylarının yarısından fazlası 5 TL'nin arkasında yer alan Aydın Sayılı'yı, 10 TL'nin arkasında yer alan Cahit Arf'i ve 200 TL'nin arkasında yer alan Yunus Emre'yi doğru ifade etmiştir. Ancak 50 TL'nin arkasında yer alan Fatma Aliye, 100 TL'nin arkasında yer alan İtrî ve 20 TL'nin arkasında yer alan Mimar Kemaleddin, müzik öğretmen adaylarının yarısından fazlası tarafından bilinmemektedir. 100 TL'nin arkasında yer alan ve Klasik Türk Müziğinin gelişiminde önemli rol oynayan İtrî'nin, müzik öğretmen adaylarının çoğu tarafından yanlış ifade edilmesi dikkat çekici bir sonuçtur. Ayrıca Aydın Sayılı, müzik öğretmen adayları tarafından kâğıt paraların arkasında yer alan tarihsel figürlerden en çok doğru bilinen kişiyken, çalışma alanı bakımından ise en az bilinendir. Yani müzik öğretmen adaylarının çoğu 5 TL'nin arkasında Aydın Sayılı'nın yer aldığını bilmekte, fakat onun çalışma alanını bilmemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tamamına yakını 10 TL'nin arkasında yer alan Cahit Arf'i ve 200 TL'nin arkasında yer alan Yunus Emre'yi doğru ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından en az bilinen kişi 100 TL'nin arkasında yer alan İtrî'dir. Kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin çalışma alanlarından en çok bilinen Cahit Arf olurken, hiçbir öğretmen adayının Aydın Sayılı'nın çalışma alanı hakkında bilgi sahibi olmaması dikkat çekicidir. Aydın Sayılı, coğrafya ve biyoloji alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. İtrî'nin ise çoğu öğretmen aday tarafından din âlimi olarak bilindiği tespit edilmiştir.

Tarih öğretmen adaylarının tamamı 200 TL'nin arkasında yer alan Yunus Emre'yi doğru ifade etmiştir. Tarih öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu tarafından kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürler bilinmektedir. Kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin çalışma alanlarından en çok bilinen Cahit Arf olurken, en az bilinen ise İtrî olmuştur.

Türkçe öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu 200 TL'nin arkasında yer alan Yunus Emre'yi, 10 TL'nin arkasında yer alan Cahit Arf'i ve 50 TL'nin arkasında yer alan Fatma Aliye'yi doğru ifade etmiştir. Türkçe öğretmen adaylarının yarıya yakını da Mimar Kemaleddin'i, Aydın Sayılı'yı ve İtrî'yi doğru cevaplamıştır. Kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin çalışma alanlarından en çok bilinen Yunus Emre, en az bilinen Aydın Sayılı'dır.

Genel olarak öğretmen adayları (%92,4) tarafından, 200 TL'nin arkasında Yunus Emre'nin yer aldığı doğru bilinmektedir. Öğretmen adayları (%53,6) tarafından en az bilinen ise 100 TL'nin arkasında yer alan İtrî'dir. Kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlerin çalışma alanları bakımından ise en çok bilinen (%82,8) 10 TL'nin arkasında yer alan Cahit Arf iken, en az bilinen (%23,2) 100 TL'nin arkasında yer alan İtrî'dir. Anabilim dallarına göre bakıldığında, 5 TL, 10 TL, 20 TL, 50 TL ve 100 TL'nin arkasında yer alan tarihsel figürler en çok matematik; 200 TL'nin arkasında yer alan tarihsel figür ise en çok tarih öğretmen adayları tarafından doğru cevaplanmıştır. 10 TL, 20 TL ve 200 TL'nin arkasında yer alan kişilerin çalışma alanları en çok matematik; 5 TL ve 100 TL'nin arkasında yer alan kişilerin çalışma alanları en çok tarih; 50 TL'nin arkasında yer alan kişinin çalışma alanı da en çok Türkçe öğretmen adayları tarafından doğru cevaplanmıştır.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, öğretmen adaylarının kâğıt paraların arka yüzlerinde yer alan tarihsel figürlere ilişkin bilgilerini artırmak amacıyla bilim tarihi, düşünce ve uygarlık tarihi, Türk halk edebiyatı, Türk dili, genel matematik, matematik ve yaşam, genel müzik tarihi, müzik kültürü vb. derslerde; Aydın Sayılı, Cahit Arf, Mimar Kemaleddin, Fatma Aliye Topuz, Buhurîzâde Mustafa Efendi (İtrî) ve Yunus Emre hakkında bilgiler edinmeleri sağlanabilir, onların tarihsel önemleri, Türk kültürüne katkıları ele alınabilir. Panolarda 'Türk Lirası Tanıtım Rehberi' gibi bilgi verici afişlere yer verilebilir.

Teşekkür

Doktora eğitimim süresince verdiği destekten dolayı TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı'na teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Y., & Kavruk, H. (2012). Yunus Emre’de Türkçe. *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 115-125. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3487>
- Akyıldız, A. (2003). *Para pul oldu: Osmanlı’da kâğıt para, maliye ve toplum*. İstanbul: İletişim.
- Arıcı, H. (1972). *İstatistik: Yöntemler ve uygulamalar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Armstrong, D.G., & Burlbaw, L.M. (2010). Cashing in on students’ interest in money: World currency as a motivator in the social studies classroom. *The Social Studies*, 82(4), 143-147.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2015). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dede, B. (1990). *Yunus Emre’nin eserlerinin tahlili*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Demir, R., & Atılgan, D. (2008). *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Türkiye’de beşerî bilimlerin yeniden inşası: Elli portre*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Emisyon. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c483e6722d6a4.50787821 sayfasından erişilmiştir.
- Erdal, G. (2011). Tasarım unsuru olarak banknot. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 145-153.
- Erdem, E. (2006). Osmanlı para sistemi ve taşış politikası: Dönemsel bir analiz. *Bankacılar Dergisi*, 56, 10-28.
- Erşan, H.G. (1998). *Mîmâr Kemâleddin’in dînî eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gerçek, İ.H. (2014). Naat formu ve İtrî’nin Naat’ı üzerine bir güfte-makam incelemesi. *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 979-992. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6926>
- Gezer, G. (2018). Osmanlı’da kadının uyanışı: Fatma Aliye Hanım. *Cedrus*, 6, 597-612.
- Gürpınar, M.H. (1991). *Buhurizade Mustafa İtri Efendi, hayatı, neva karin makam olarak incelenmesi ve elimdeki notası mevcut eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güvençoğlu, Ş. (2013). Klasik Türk Müziğinin ustası: İtrî. *Akademik Bakış Dergisi*, 38, 1-11.
- Kâğıt para. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c483ee5330429.66660746 sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, E. (2009). Türkiye’de kadın hareketleri ve edebiyatımızda kadın sesleri. *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(8), 1652-1673. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1014>
- Kazgan, H., Öztürk, M., & Koral, M. (2000). *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. İstanbul: Creative.

- Keş, Y., & Turgut, B.F. (2015). Kültür ve sanatın yansıması para tasarımı: “Osmanlı son dönem kaimeleri ve Cumhuriyet’in ilk emisyonları”. *Medeniyet Sanat, İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi*, 1(2), 31-47.
- Kızılcıaoğlu, A. (2014). Afrika ülkelerinin kâğıt paralarındaki coğrafi unsurlar. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 1-33.
- Oylubaş, D. (2014). *Fatma Aliye Hanım’ın düşünce dünyası*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Sayılı, A. (1994). Profesör Aydın Sayılı’nın kısa biyografisi ve bilimsel faaliyetleri (M. Dosay, Çev.). *OTAM(Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, 5, 575-595.
- Tatçı, M. (1990). *Yûnus Emre Dîvânı (inceleme-metin)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TCMB (t.y.). *Kâğıt paranın tarihçesi*. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d189b219-fe71-40bf-9754-6a5f7d0a65eb/KagitParaTarihce.pdf?MOD=AJPERES&CVID=sayfasından> erişilmiştir.
- TCMB. (2012). *Türkiye’de banknot basımının tarihçesi: Banknot üretim süreci ve emisyon politikaları*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.
- Tekeli, İ., & İlkin, S. (1997). *Para ve kredi sisteminin oluşumunda bir aşama: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. Ankara: TCMB.
- Tokcan, H., & Kolyiğit, E. (2017). Türk tarihinde yer alan önemli kadın şahsiyetler hakkında öğrenci bilgi düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 31-41.
- TÜBİTAK (t.y.). *Adını matematiğe vermiş bir bilimcimiz: Cahit Arf*. <http://mam.tubitak.gov.tr/tr/content/cahit-arf-hakkinda> sayfasından erişilmiştir.
- Uğurlu, M.C. (1996). Büyük bir bilim tarihçisi Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı (1913-1993) [Özel Sayı]. *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 9(26), 453-481.
- Yavuz, Y. (1981). Mimar Kemalettin Bey (1870-1927). *O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 7(1), 53-76.
- Yazıcı, Ö. (2016). Cumhuriyet Dönemi Türk kâğıt paralarındaki coğrafi unsurlara dair öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 366-380.
- Yılmaz, M., & Temizkan, M. (2013). Türkiye Cumhuriyeti’nde tedavüle sürülen banknotların göstergebilimsel çözümlemesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 36, 86-131.
- Yiğit, T. (2009). Hititler. İ. Güven (Ed.), *Uygurluk tarihi* içinde (s. 140-144). Ankara: Pegem Akademi.